

Anna Żywica

ORCID: 0000-0002-8114-2013

UKSW – Warszawa

Pozycja prawna świadka Jehowy w odniesieniu do małżeństwa mieszanego z katolikiem z perspektywy wymogów określonych w kan. 1086 § 2 i kan. 1125, n. 2–3 KPK

Słowa kluczowe: małżeństwo kanoniczne, małżeństwo mieszane, katolik, świadek Jehowy, przeszkoda różnej religii, dyspensa

Keywords: canonical marriage, mixed marriage, Catholic, Jehovah's Witness, obstacle to religious diversity, dispensation

Zasadniczym powodem podjęcia problematyki dotyczącej pozycji prawnej świadków Jehowy w odniesieniu do małżeństwa mieszanego z katolikiem w kanonicznym porządku prawnym stał się opublikowany 4 kwietnia 1966 roku reskrypt Kongregacji Nauki i Wiary, w którym to stanowczo opowiedziano się za nieważnością chrztu udzielanego w sekcie świadków Jehowy. Zgodnie z tą deklaracją, członkowie tej wspólnoty nie są postrzegani jako ochrzczeni, lecz jako nieochrzczeni. W efekcie nastąpiła zmiana ich statusu również w odniesieniu do małżeństw mieszanych funkcjonujących w prawie kościelnym – świadkowie Jehowy muszą bowiem uzyskać nie zezwolenie na zawarcie takiego małżeństwa, ale dyspensę od zrywającej przeszkody różnej religii; tej natomiast nie można udzielić bez wypełnienia warunków określonych w kan. 1125, n. 2–3 KPK¹.

¹ *Codex Iuris Canonici auctoritate Joannis Pauli PP. II promulgatus* – 25.01.1983, AAS 75 (1983), pars II, s. 1–317; tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego*. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984.

Należy dodać, iż analiza problematyki określonej w tytule opracowania byłaby niemożliwa bez syntetycznej prezentacji istotnych elementów instytucji małżeństwa funkcjonujących u świadków Jehowy, będą one bowiem stanowić punkt odniesienia w rozważaniach nad koniecznością wypełniania norm skodyfikowanych w kan. 1086 § 2 i kan. 1125, n. 2–3 KPK.

1. Nieważność chrztu udzielanego we wspólnocie świadków Jehowy

Doktryna świadków Jehowy co do Trójcy Świętej znacznie różni się od doktryny chrześcijańskiej². Wyznawcy tego Zboru odrzucają chrześcijańską wizję Trójjedynego Boga. Na marginesie należy dodać, że ich założyciel Charles Taze Russell utrzymywał, iż troistość Boga została stworzona przez szatana³. Jego idea w głównej mierze rzutowała na aktualną wizję Trójcy Świętej w Zborze Świadków Jehowy: Syna Bożego nie postrzegają jako równego Bogu Ojcu, Duch Święty natomiast, pojmowany w kategoriach przedmiotowych, nie jest osobą – określa się Go jako „czynną moc Boga”⁴ bądź też „niewidzialną, aktywną siłę Bożą”⁵.

Pomimo tego świadkowie Jehowy udzielają chrztu w imię Trójcy Świętej⁶, który w ich przekonaniu jest jedynym sakramentem⁷. Zgodnie z przyjętą praktyką, udziela się go osobom dojrzałym⁸.

Nakreślona doktryna o Trójcy Świętej stała się głównym powodem wydania 4 kwietnia 1966 roku przez Kongregację Nauki i Wiary reskryptu, w którym zadeklarowano nieważność chrztu udzielanego przez świadków Jehowy. Za powody tej decyzji uznano: wadliwą materię, formę sakramentu, a także intencję szafarza chrztu, która nie jest „zgodna z tym, co czyni Kościół”⁹.

² Por. A. Spoto, *La dottrina dei Testimoni di Geova*, Milano 2014, s. 84–89.

³ Por. R. Reynolds, *Kim są Świadkowie Jehowy?*, tłum. H. Dymel-Trzebiatowska, Katowice 1994, s. 14.

⁴ Por. Z. Pawłowicz, *Człowiek a Świadkowie Jehowy*, Gdańsk 1991, s. 45; R. Reynolds, *Kim są Świadkowie Jehowy?*, dz. cyt., s. 22.

⁵ Por. H. Kern, *Świadkowie Jehowy*, tłum. E. Obracaj, Bielsko-Biała 1995, s. 26–27; *Chrzest a twoja więź z Bogiem*, „Czego naprawdę uczy Biblia?” 2013, nr 9, <https://www.jw.org/pl/biblioteka/ksi%20C4%85%20C5%BCki/czego-uczy-biblia/chrzest-a-twoja-wi%20C4%99%20C5%BA-z-bogiem/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).

⁶ Por. R. Reynolds, *Kim są Świadkowie Jehowy?*, dz. cyt., s. 14.

⁷ Por. tamże, s. 26. Większość wyznawców jest chrzczona po ukończeniu 16. roku życia. Szerzej na ten temat zob. H.D. Botting, G. Botting, *The Orwellian World of Jehovah's Witnesses*, Toronto Press 1984, s. 126.

⁸ Por. *Dlaczego każdy chrześcijanin powinien być ochrzczony?*, „Strażnica” 2012, nr 4, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/2012247> (dostęp: 16 kwietnia 2020).

⁹ Por. S[acra] C[ongregatio pro] Doctrina Fidei, *Rescriptum – 4.4.1966*, w: *Leges Ecclesiae*, red. X. Ochoa, Roma 1972, t. 3, n. 3427, s. 4969–4971.

Trzeba podkreślić, że dokument ten istotnie zmienił pozycję wyznawcy Zboru Świadków Jehowy w kanonicznym porządku prawnym. Należy dostrzec, że jeśli chrzest uznano za nieważny, to członka tej wspólnoty trzeba traktować jako nieochrzczonego. W odniesieniu do małżeństw mieszanych nie zalicza się on więc do kategorii akatolika ochrzczonego, określonej w kan. 1124 KPK, ale do kategorii nieochrzczonego, ujętej w kan. 1086 § 1 KPK. Owa zmiana statusu skutkuje tym, iż do ważnego zawarcia takiego związku nie wystarczy otrzymanie zezwolenia (kan. 1124 KPK), ale wymagane jest uzyskanie przez stronę katolicką dyspensy od przeszkody różnej religii (kan. 1086 § 2 KPK). Trzeba też zwrócić uwagę, że w zapisie tego paragrafu prawodawca dopowiedział, iż uzyskanie takiego reskryptu jest możliwe, gdy zostaną wypełnione warunki skodyfikowane w kan. 1125 KPK¹⁰. W interpretacji kan. 1086 § 2 KPK nie można jeszcze pominąć jednego istotnego faktu, mianowicie w jego brzmieniu znalazła się partykuła *nisi*. Tak więc zgodnie z zasadami określonymi w kan. 39 KPK, dotyczącymi warunków dodanych do ważności poszczególnych aktów administracyjnych, wypełnienie warunków ujętych w kan. 1125 jest wymagane do ważności.

2. Małżeństwo u świadków Jehowy

Małżeństwo u świadków Jehowy jest instytucją, jego zawieranie bowiem określa szereg zasad. Tematyka ujęta w tym passusie zostanie rozważona w dwóch zasadniczych wątkach, jakimi są koncepcja małżeństwa oraz istotne elementy małżeństwa.

2.1. Koncepcja małżeństwa

U świadków Jehowy małżeństwo heteroseksualne ma wymiar religijny, a jego koncept wywodzi się głównie z Pisma Świętego¹¹. Fundamentem tej wizji jest z jednej strony związek Boga Oblubieńca z rzeczywistością niebiańską, z drugiej zaś Jego związek z rzeczywistością ziemską, uosabianą w narodzie

¹⁰ Szerzej na ten temat zob. P. Wojnicz, *Kościół katolicki wobec zagadnienia małżeństw mieszanych religijnie w kontekście migracji*, „Civitas et Lex” 2018, nr 1, s. 41. Zob. także Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim* (26 listopada 2019), <https://drive.google.com/file/d/1wThswscgcHj2tePTSOrA-OLXS4GPYC5Yg/view> (dostęp: 16 kwietnia 2020).

¹¹ Por. A. Albisetti, *Il matrimonio delle confessioni religiose di minoranza*, Milano 2013, s. 39; R. Zillmann, *Zwischen Glaube und Familie: Religions verschiedene bei Jehovas*, Wiesbaden 2015, s. 66.

izraelskim¹². Jednocześnie należy dostrzec, że mimo takich założeń związek małżeński nie jest sakramentem¹³.

Prawozorem funkcjonującej obecnie u świadków Jehowy instytucji małżeństwa jest małżeństwo pierwszych biblijnych ludzi: Adama i Ewy¹⁴. W tym modelu związku mąż odgrywa rolę zwierzchnika, kobieta natomiast postrzegana jest jako jego dopełnienie. Zgodnie z przyjętymi zasadami, żona powinna być mężowi uległa i okazywać mu szacunek¹⁵. Takie założenia nie oznaczają jednak, że mąż nie powinien się o nią troszczyć. W artykule *Czy małżeństwo to po prostu umowa między dwojgiem ludzi?* napisano, że mężczyzna ma to czynić tak, jakby troszczył się o najlepszego przyjaciela¹⁶. Trzeba też zauważyć, iż podobnie jak w kanonicznym porządku prawnym, również u świadków Jehowy małżeństwo czyni zgoda małżeńska, gdyż mężczyzna i kobieta są zobligowani do obopólnego wyartykułowania wzajemnych zobowiązań¹⁷.

¹² Por. J. Uchan, *Małżeństwo w nauczaniu świadków Jehowy: Bóg – twórcą małżeństwa*, „Studia Ełckie” 2010, nr 12, s. 345–355. Autor opisał ten model następująco: „Jehowa Małżonek poślubia niewidzialną, niebiańską organizację wszechświata, której częścią są wszystkie niebiańskie stworzenia duchowe. Powyższy wzorzec ma swoje odzwierciedlenie także na płaszczyźnie ziemskiej: małżonką Jehowy staje się naród Izraela”.

¹³ Por. Z. Pawłowicz, *Człowiek a Świadkowie Jehowy*, dz. cyt., s. 354; E. Bagiński, *Świadkowie Jehowy od wewnątrz*, Kraków 1999, s. 169.

¹⁴ Por. J. Uchan, *Małżeństwo w nauczaniu...*, dz. cyt., s. 347; *Znajdź radość w małżeństwie*, „Strażnica” 2008, nr 5, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/2008202#h=6> (dostęp: 16 kwietnia 2020).

¹⁵ Por. G. Chojnacka, *Małżeństwo i rodzina w etyce religijnej świadków Jehowy. Wizerunki ról rodzinnych*, „Roczniki Socjologii Rodziny” 2007, nr 18, s. 115–116; E. Bagiński, *Świadkowie Jehowy od wewnątrz*, dz. cyt., s. 171–172; *Małżeństwo powinno być trwałym związkiem*, „Przebudźcie się!” 2002, nr 2, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/102002083> (dostęp: 16 kwietnia 2020); *Tajemnica szczęścia rodzinnego*, Towarzystwo Strażnica 2012, s. 31–35; *Jak budować silne i szczęśliwe małżeństwo*, „Strażnica” 2015, nr 1, s. 19–21, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/2015042> (dostęp: 16 kwietnia 2020). Zasady te wyeksponowano w kilku publikacjach. W artykule *Małżeństwo – dar od kochającego Boga* stwierdzono, iż żona podlega dwóm prawom: prawu Jehowy i Chrystusa oraz prawu swego męża; tamże, „Trwajcie w miłości Bożej” 2016, nr 6, <https://www.jw.org/pl/biblioteka/ksi%C4%85%C5%BCki/milosc-boza/malzenstwo-to-dar-od-boga/> (dostęp: 16 kwietnia 2020). Z kolei w opracowaniu *Mądre rady dla par małżeńskich* podkreślono, iż mężowie mają miłować żony tak, jak Chrystus umiłował zbór; żony natomiast powinny uznać przewodnictwo męża tak, jak zbór uznaje przewodnictwo Chrystusa; tamże, „Strażnica” 2005, nr 3, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/2005164> (dostęp: 16 kwietnia 2020).

¹⁶ Por. *Czy małżeństwo to po prostu umowa między dwojgiem ludzi?*, „Przebudźcie się!” 2013, nr 11, <https://www.jw.org/pl/biblioteka/czasopisma/g201311/role-w-ma%C5%82%C5%BCe%C5%84stwie/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).

¹⁷ Por. G. Chojnacka, *Małżeństwo i rodzina...*, dz. cyt., s. 110: „Podejmując kroki niezbędne do zawarcia ważnego i ogólnie uznawanego małżeństwa, mężczyzna i kobieta publicznie składają obopólne zobowiązanie. Takiego zobowiązania nie ma, gdy dwoje ludzi jedynie żyje ze sobą, nie łącząc się węzłem małżeńskim. Istnieją uzasadnione obawy, że związek,

2.2. Istotne elementy małżeństwa

Podobnie jak w małżeństwie kanonicznym, tak i w małżeństwie świadków Jehowy wyartykułowano istotne elementy małżeństwa, jakimi są istotne przymioty oraz cele małżeństwa.

2.2.1. Przymioty małżeństwa

Istotne przymioty w małżeństwie świadków Jehowy stanowią *j e d n o ś ć i n i e r o z e r w a l n o ś ć*.

Członkowie tego Zboru wywodzą jedność małżeństwa z tekstów biblijnych (Rdz 2, 24 i Mt 19, 5–6), uważając, że monogamiczność związku wynika z pierwotnego zamysłu Boga¹⁸. Nawiązując do tego wątku, Jacek Uchan stwierdził, że bazują oni na modelu małżeństwa prarodziców, utrzymując, iż był to związek trwały, kategorię odrzucający poligamię¹⁹. W opracowaniu *Małżeństwo. Prowadzenie rozmów na podstawie Pism* anonimowy autor wskazał na podstawy biblijne tego przymiotu. Najpierw nawiązał do Pierwszego Listu do Tymoteusza, w którym jest mowa o pełnieniu funkcji nadzorcy przez mężczyznę posiadającego tylko jedną żonę (1 Tm 3, 2–12), a następnie powołał się na Pierwszy List do Koryntian, w którym Apostoł Narodów, przestrzegając przed rozpustą, zaleca, aby każda kobieta i mężczyzna mieli tylko jednego partnera (1 Kor 7, 2)²⁰.

Drugim przymiotem małżeństwa jest nierozzerwalność. Jego źródłem, podobnie jak poprzedniego, są treści zawarte w Piśmie Świętym. Również w tym przypadku prawozorem jest związek Adama i Ewy²¹. W myśl doktryny, zamy-

który nie jest zalegalizowany, prawdopodobnie z czasem się rozluźni, ponieważ brak mu stanowczego zobowiązania małżeńskiego”.

¹⁸ Por. *Małżeństwo*, w: *Wnikliwe poznawanie Pism*, t. 1: Aaron-Mazzarot, Towarzystwo Strażnica 2006, s. 1247–1252, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/1200002912> (dostęp: 16 kwietnia 2020); *Małżeństwo – patrz na nie jak Jehowa*, „Strażnica” 2016, nr 8, <https://www.jw.org/pl/biblioteka/czasopisma/straznica-do-studium-sierpien-2016/patrz-na-malzenstwo-jak-jehowa/> (dostęp: 16 kwietnia 2020); *Czy Bóg akceptuje poligamię? Odpowiedzi na pytania biblijne*, <https://www.jw.org/pl/nauki-biblijne/pytania/poligamia-pogl%C4%85d-biblijny/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).

¹⁹ Por. J. Uchan, *Małżeństwo w nauczaniu...*, dz. cyt., s. 348–349; *Małżeństwo powinno być trwałym związkiem*, dz. cyt., s. 9; *Tajemnica szczęścia rodzinnego*, dz. cyt., s. 27; *Is polygamy acceptable?*, <https://www.jw.org/en/bible-teachings/questions/polygamy-bible-view/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).

²⁰ Por. *Małżeństwo*, w: *Prowadzenie rozmów na podstawie Pism*, Świadkowie Jehowy w Polsce 1991, s. 159–165, Biblioteka Internetowa Strażnicy, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/1101989245> (dostęp: 16 kwietnia 2020); G. Chojnacka, *Małżeństwo i rodzina...*, dz. cyt., s. 110–111.

²¹ Por. J. Uchan, *Małżeństwo w nauczaniu...*, dz. cyt., s. 347; G. Chojnacka, *Małżeństwo i rodzina...*, dz. cyt., s. 109–129.

słem Boga jest, aby zawarte małżeństwo było związkiem trwałym²². W niektórych publikacjach można spotkać także nawiązanie do tekstu nowotestamentowego, jakim jest Mt 19, 4–6²³.

W kontekście poruszanej problematyki istotna jest kwestia rozwodów. U Świadców Jehowy nie wyklucza się takiej ewentualności w szczególnych sytuacjach, mianowicie w przypadku rozpusty, czyli cudzołóstwa, homoseksualizmu, sodomii, a także „innych form rozmyślnego użycia narządów płciowych”²⁴. W opracowaniu *Jaki jest pogląd Świadców Jehowy na rozwód?*, powołując się na 1 Tm 3, 5 i 5, 12, zwrócono uwagę, że w przypadku decyzji o rozwodzie, która nie miałaby uzasadnienia w Biblii, nie zezwala się na ponowne zawarcie związku małżeńskiego²⁵.

Od instytucji rozwodu należy tutaj jednak odróżnić instytucję separacji²⁶. U Świadców Jehowy dopuszcza się takie rozwiązanie z kilku powodów: uzależnienie od substancji toksycznych, przemoc domowa, a także zmuszanie do sprzeniewierzenia się zasadom religijnym, szczególnie w przypadku zagrożenia życia dzieci i współmałżonka²⁷.

²² Por. G. Chojnacka, *Małżeństwo i rodzina...*, dz. cyt., s. 109–129.

²³ Por. *Małżeństwo powinno być trwałym związkiem*, dz. cyt., s. 9. Zob. także *Małżeństwo – dar od kochającego Boga*, dz. cyt., s. 118; *Znajdź radość w małżeństwie*, dz. cyt., s. 8.

²⁴ Por. G. Chojnacka, *Małżeństwo i rodzina...*, dz. cyt., s. 124–125: „Małżonkowie według Świadców Jehowy są zobowiązani wobec Boga do dochowania sobie nawzajem wierności, gdyż On uważa związek małżeński za zawarty na całe życie. Kierują się słowami »co Bóg złączył, człowiek niech nie rozłącza« (Mateusza 19,6). Dla Świadców Jehowy jedyną biblijną podstawą do rozwodu umożliwiającą ponowne zawarcie małżeństwa jest rozpusta. Z podręcznika wydanego przez Świadców Jehowy dowiadujemy się, że »występujące w Biblii określenie tłumaczonej jako rozpusta obejmuje cudzołóstwo, homoseksualizm, sodomię, a także inne formy rozmyślnego, niemoralnego użycia narządów płciowych«; Z. Pawłowicz, *Człowiek a Świadkowie Jehowy*, dz. cyt., s. 53. Problematykę tą podjęto też w innych opracowaniach: *Do Jehovah's Witnesses break up marriages?*, „The Watchtower” 2008, nr 11, <https://www.jw.org/en/library/magazines/wp20081101/Do-Jehovahs-Witnesses-Break-Up-Marriages/> (dostęp: 16 kwietnia 2020); *Does the Bible permit divorce?*, <https://www.jw.org/en/bible-teachings/questions/divorce-bible-view/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).

²⁵ Por. *Jaki jest pogląd Świadców Jehowy na rozwód?*, <https://www.jw.org/pl/%C5%9Bwiadkowie-jehowy/faq/poglad-na-rozwod/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).

²⁶ Por. C. Gärtner, *Religion und Geschlechtsordnung*, Wiesbaden 2017, s. 20.

²⁷ Por. G. Chojnacka, *Małżeństwo i rodzina...*, dz. cyt., s. 125. Zob. także *Adultery*, „Awake!” 2015, nr 6. W publikacjach poruszających ten wątek przeważa akcentowanie roli męża. Dla przykładu wskazuje się, iż rozstanie staje się możliwe, gdy mąż umyślnie nie wywiązuje się ze swoich obowiązków, zaniedbując utrzymanie żony i dzieci, a także w sytuacji, gdy używając siły, utrudnia on współmałżonce wypełnianie praktyk religijnych; *Małżeństwo powinno być trwałym związkiem*, dz. cyt., s. 11; *Jaki jest pogląd Świadców Jehowy na rozwód?*, dz. cyt.

2.2.2. Cele małżeństwa

W doktrynie świadków Jehowy za cele małżeństwa uznaje się dobro małżonków, zrodzenie oraz wychowanie potomstwa²⁸.

Podstawowy cel, jakim jest dobro małżonków, wynika z modelu pierwszej biblijnej rodziny – Adama i Ewy, którzy wzajemnie zaspokajali swoje małżeńskie potrzeby²⁹. Do tej kwestii nawiązano w publikacji *Małżeństwo powinno być trwałym związkiem*, podkreślając, że istota życia małżeńskiego polega na okazywaniu sobie wzajemnej miłości oraz szacunku. Anonimowy autor w swoich rozważaniach pozostaje jednak realistą – jest świadomy tego, iż w pożyciu małżeńskim może dojść do zakłócenia relacji z Bogiem. Dlatego też, nawiązując do biblijnej przebaczącej postawy Boga względem człowieka, uwydatnia w sposób szczególny umiejętność przebaczenia małżeńskich błędów oraz życiowych uchybień³⁰. Z kolei w innym opracowaniu – *Recepta na udane małżeństwo* – stwierdzono, że w głównej mierze o pomyślności życia małżeńskiego decydują role, jakie odgrywają w nim małżonkowie. Zdaniem autora, aby związek funkcjonował właściwie, mąż musi troszczyć się i kochać swoją żonę, stawiając jej dobro ponad własne, żona natomiast powinna go szanować i wspomagać w jego egzystencjalnych przedsięwzięciach³¹. Inny aspekt poruszanej kwestii ukazał anonimowy autor w publikacji *Małżeństwo niech będzie w poszanowaniu*. Podkreślił on, iż w życiu małżeńskim istotną rolę powinien odgrywać Bóg – Jehowa, głównie bowiem dzięki Jego pomocy małżonkowie są w stanie nawiązać właściwe relacje³². Elizeusz Bagiński w monografii *Świadkowie Jehowy od wewnątrz*, odnosząc się do interesującej nas kwestii, wymienił trzy warunki decydujące o szczęśliwym życiu małżeńskim: lojalność, wzajemną wymianę poglądów, szacunek oraz respekt³³.

²⁸ Por. G. Chojnacka, *Małżeństwo i rodzina...*, dz. cyt., s. 111.

²⁹ Por. J. Uchan, *Małżeństwo w nauczaniu...*, dz. cyt., s. 345–355.

³⁰ Por. *Małżeństwo powinno być trwałym związkiem*, dz. cyt., s. 11; *Małżeństwo – patrz na nie jak Jehowa*, dz. cyt., s. 12; *Jak rozwiązywać problemy małżeńskie*, „Strażnica” 2011, nr 2, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/2011082> (dostęp: 16 kwietnia 2020).

³¹ Por. *Recepta na udane małżeństwo*, w: *Twoja rodzina może być szczęśliwa*, „Strażnica” 2014, nr 3, <https://www.jw.org/pl/biblioteka/ksi%C4%85%C5%BCKi/szcz%C4%99%C5%9Bliwa-rodzina/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).

³² Por. *Małżeństwo niech będzie w poszanowaniu*, „Trwajcie w miłości Bożej” 2016, nr 6, <https://www.jw.org/pl/biblioteka/ksi%C4%85%C5%BCKi/milosc-boza/malzenstwo-w-poszanowaniu/> (dostęp: 16 kwietnia 2020); *Małżeństwo powinno być trwałym związkiem*, dz. cyt., s. 9–10; *Tajemnica szczęścia rodzinnego*, dz. cyt., s. 28–30.

³³ Por. E. Bagiński, *Świadkowie Jehowy od wewnątrz*, dz. cyt., s. 168.

Kolejnym celem małżeństwa jest zrodzenie potomstwa³⁴. W myśl doktryny, wielkość rodziny zależy wyłącznie od decyzji małżonków³⁵. Należy zauważyć, iż z reguły w publikacjach rozważa się tę kwestię w kontekście ludzkiej seksualności. Takie ujęcie spotykamy między innymi w opracowaniu *Małżeństwo i rodzina w etyce religijnej świadków Jehowy*. Napisano w nim, że współcześnie nastąpiło odseparowanie seksualności od prokreacji. Świadkowie Jehowy wyraźnie opowiadają się za prokreacją; jej brak nie jest pożądany, przy czym nie piętnuje się nieposiadania potomstwa z powodu świadomej decyzji małżonków³⁶. Tłumacząc ten problem, Zygmunt Pawłowicz stwierdził, iż świadkowie Jehowy zalecają odkładanie małżeństwa na okres późniejszy, aby młodzi mogli więcej czasu poświęcić na służbę kaznodziejską. Dla tej przyczyny zalecają też młodym małżeństwom odłożenie chęci posiadania dzieci do czasu nadejścia „królestwa”. Te zalecenia motywują także ewentualnym niedoborem w małżeństwie i złym wpływem świata na wychowanie dzieci. Wszystkie natomiast czynniki, które obecnie demoralizują ludzi, przestaną istnieć w przyszłym królestwie tysięcy lat³⁷.

W niektórych publikacjach poświęconych interesującemu nas problemowi poruszana jest też kwestia środków antykoncepcyjnych oraz aborcji. Naczelną zasadą jest ochrona życia nienarodzonych, dlatego też kategorycznie zabrania się przerywania ciąży³⁸. Nie wyklucza się natomiast stosowania antykoncepcji, zalecając unikanie takiej, która mogłaby spowodować śmierć płodu³⁹.

Ze zrodzeniem potomstwa w ścisłym związku pozostaje jego wychowanie. Zgodnie z przyjętymi zasadami, jest ono obowiązkiem obojga małżonków⁴⁰. Odnosząc się do tej kwestii, Gracjana Chojnacka pisze o „kierownictwie demokratycznym”, które z jednej strony polega na przyznaniu dziecku pewnej samodzielności, z drugiej zaś na dostosowaniu jej do jego możliwości oraz uwarunkowań, w których żyje⁴¹.

³⁴ Por. *Małżeństwo, Wnikliwe poznawanie Pism*, t. 1: Aaron-Mazzarot, dz. cyt., s. 1247–1248.

³⁵ Por. *Tajemnica szczęścia rodzinnego*, dz. cyt., s. 52–53; G. Chojnacka, *Małżeństwo i rodzina...*, dz. cyt., s. 124.

³⁶ Por. G. Chojnacka, *Małżeństwo i rodzina...*, dz. cyt., s. 124.

³⁷ Por. Z. Pawłowicz, *Człowiek a Świadkowie Jehowy*, dz. cyt., s. 54.

³⁸ Por. tamże.

³⁹ Por. *Tajemnica szczęścia rodzinnego*, dz. cyt., s. 53.

⁴⁰ Por. tamże, s. 51–52.

⁴¹ Por. G. Chojnacka, *Małżeństwo i rodzina...*, dz. cyt., s. 116: „Poradniki rodzinne Świadków wskazują nie tyle na konkretne metody wychowawcze, ile wskazówki, według których rodzice mogą postępować względem dzieci. Rodzice zachęceni są do wprowadzenia kierownictwa demokratycznego, opartego na życzliwości i szacunku, przyznającego dziecku pewien zakres samodzielności i kształtującego w nim kontrolę wewnętrzną. Wymagania powinny być dostosowane do wieku i możliwości dziecka. Zachęty, odwoływanie się do

Również w literaturze przedmiotu można znaleźć pewne wytyczne co do wychowania. I tak w artykule *Małżeństwo – dar od kochającego Boga* podkreślono, iż podstawą dobrego wychowania dzieci jest udane małżeństwo rodziców. W opinii anonimowego autora, cel ten można osiągnąć pod warunkiem, że pożycie małżeńskie charakteryzuje trwałość oraz miłość⁴². Z kolei w monografii *Tajemnica szczęścia rodzinnego* podano kilka zaleceń, którymi powinni w wychowaniu kierować się rodzice: dawanie przykładu dzieciom poprzez umiłowanie prawdy i życie nią, poświęcenie dziecku dużej ilości czasu, rozmowy z nim oraz troska o jego edukację⁴³.

W wybranych publikacjach ustosunkowano się również do problemu karcenia dzieci. Generalnie dopuszcza się taką ewentualność; powinno się to jednak odbywać w stosowny sposób, przede wszystkim z miłością do dziecka⁴⁴. W pozycji *Tajemnica szczęścia rodzinnego* zaleca się delikatność w karceniu. Zdaniem autora, można na przykład uczynić to poprzez dialog. Taki sposób postępowania uznał on za wyraz miłości rodziców względem dzieci. Dalej dodał, iż w szczególnych sytuacjach same słowa mogą okazać się niewystarczające, stąd wówczas dopuszcza stosowanie z umiarem kar cielesnych⁴⁵.

3. Warunki ujęte w kan. 1125, n. 2–3 KPK w odniesieniu do świadków Jehowy

Zważywszy na cel badawczy określony w tytule tego opracowania, dalszym przedmiotem naszej uwagi staną się wyłącznie warunki wskazane w kan. 1125, n. 2–3 KPK, gdyż jedynie one odnoszą się do strony akatolickiej, a więc w naszym przypadku do świadka Jehowy.

3.1. Obowiązek powiadomienia świadka Jehowy o oświadczeniu i przyrzeczeniu złożonym przez katolika (kan. 1125, n. 2 KPK)

Z kan. 1125, n. 2 KPK wynika, iż świadek Jehowy powinien zostać powiadomiony o przyrzeczeniach strony katolickiej, o których traktuje kan. 1125, n. 1 KPK⁴⁶. Mając na uwadze zapis kan. 1086 § 2 KPK, na wstępie trzeba pod-

uczuc i ambicji dziecka, perswazja pomogą korygować niewłaściwe postępowanie. Kontrola zewnętrzna nie jest wówczas stosowana szablonowo i zawsze. Wraz z dorastaniem dziecka, jego autonomia staje się większa?.

⁴² Por. *Małżeństwo – dar od kochającego Boga*, dz. cyt., s. 111.

⁴³ Por. *Tajemnica szczęścia rodzinnego*, dz. cyt., s. 59.

⁴⁴ Por. G. Chojnacka, *Małżeństwo i rodzina...*, dz. cyt., s. 118.

⁴⁵ Por. *Tajemnica szczęścia rodzinnego*, dz. cyt., s. 60–61.

⁴⁶ Por. B.J. Berkmann, *Nichtchristen im Recht der katholischen Kirche*, t. 1, Wien 2017, s. 368.

kreślić, że niepowiadomienie go o tym fakcie skutkowałoby nieważnością dyspensy, a co za tym idzie, nieważnością zawartego małżeństwa mieszanego.

Idąc dalej, rozpatrzmy jednak sytuację, w której takie powiadomienie nastąpiło. Odnosząc się do zapisu kan. 1125, n. 2 KPK, należy stwierdzić, iż na pierwszy rzut oka nie powinien on nieść poważnych trudności interpretacyjnych, gdyż prawodawca mówi jedynie o konieczności informacji, pomijając kwestię postaw, jakie może zająć nieochrzczony. Faktycznie może on ustosunkować się do prawnych wymogów ujętych w kan. 1125, n. 1 KPK na trzy sposoby: zaakceptować zobowiązania drugiej strony; zając wobec nich postawę neutralną; kategorycznie je zanegować⁴⁷. Wątpliwości interpretacyjnych nie budzą dwa pierwsze kazusy, ponieważ w tym wypadku należy udzielić dyspensy. Problemy interpretacyjne natomiast stwarza postawa trzecia, wyrażająca się w kategorycznej negacji zobowiązań katolika. Podejmując próbę rozwikłania tej trudności na zasadzie analogii, można odwołać się do artykułu *Małżeństwa katolików z muzułmanami* autorstwa Gintera Dzierżona, gdyż status muzułmanina w kanonicznym porządku prawnym jest podobny do statusu świadka Jehowy; ten drugi bowiem, jak już wiadomo, traktowany jest jako nieochrzczony. Dzierżon podał w wątpliwość tezę, że w każdym przypadku należałoby udzielić dyspensy od przeszkody różnej religii (kan. 1086 § 2 KPK). W swej analizie rozróżnił łagodną formę nieakceptacji i radykalną negację. W pierwszym przypadku skłania się ku tezie, że z pewną dozą prawdopodobieństwa wspólnota małżeńska powstanie i będzie funkcjonować. W opinii Dzierżona, w takiej sytuacji należałoby udzielić wymaganego prawem reskryptu; w drugim przypadku natomiast dyspensy nie należy wydać ze względu na niebezpieczeństwo braku realizacji istotnego celu małżeństwa, jakim jest dobro małżonków (kan. 1055 § 1 KPK)⁴⁸. Bardziej ogólnikowo do tej kwestii odniósł się Wojciech Góralski, stwierdzając, iż w przypadku całkowitej negacji strony nieochrzzczonej ordynariusz miejsca mógłby udzielić dyspensy jedynie z poważnej przyczyny⁴⁹.

⁴⁷ Por. A. Dąbrowski, *Zawieranie małżeństw mieszanych pomiędzy wiernymi Kościoła rzymskokatolickiego i Kościoła polskokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej*, „Kościół i Prawo” 2018, nr 2, s. 102–103.

⁴⁸ Por. G. Dzierżon, *Małżeństwa katolików z muzułmanami*, w: *Małżeństwo i rodzina w prawie kanonicznym i w prawie polskim*, red. J. Krukowski, M. Sitarz, J. Gręźlikowski, Lublin 2017, s. 126.

⁴⁹ Por. W. Góralski, *Kościelne prawo małżeńskie*, Warszawa 2006, s. 227.

3.2. Niemożliwość wykluczenia istotnych przymiotów i celów małżeństwa (kan. 1125, n. 3 KPK)

W numerze następnym kan. 1125 KPK prawodawca nie tylko zalecił pouczenie obydwu stron umowy małżeńskiej o istotnych przymiotach (kan. 1056 KPK) i celach małżeństwa (kan. 1055 § 1 KPK), ale również stwierdził kategorycznie, iż żadna ze stron nie może wykluczyć tych komponentów struktury prawnej małżeństwa; ich wykluczenie bowiem skutkowałoby nieważnością małżeństwa ze względu na symulację⁵⁰. Należy przypomnieć, że istotnymi przymiotami małżeństwa są jedność i nierozzerwalność (kan. 1056 KPK), istotnymi celami małżeństwa są zaś dobro potomstwa oraz dobro małżonków (kan. 1055 § 1 KPK).

Odnosząc się w tym kontekście do doktryny na temat małżeństwa świadków Jehowy, należy przede wszystkim skupić uwagę na różnicach względem doktryny katolickiej. Trzeba bowiem pamiętać, iż przyjęcie niektórych postaw przez członków tej wspólnoty jest nie do pogodzenia z katolicką nauką o małżeństwie. Może to prowadzić do symulacji (kan. 1101 § 1–2 KPK), która powoduje nieważność małżeństwa.

Należy zauważyć, że w obszarze istotnych przymiotów małżeństwa występuje znacząca różnica w podejściu do kwestii rozwodów. W przeciwieństwie do świadków Jehowy prawodawca kościelny kategorycznie sprzeciwia się takiemu rozwiązaniu, co wyraża się w tym, iż w prawie kościelnym taka instytucja nie funkcjonuje. Realnie zatem nie można wykluczyć sytuacji, w której świadek Jehowy, pragnąc zawrzeć małżeństwo z katolikiem, hołdując mentalności prorodowej⁵¹, będzie chciał zawrzeć związek małżeński rozerwalny, tym samym wykluczając istotny przymiot małżeństwa, jakim jest nierozzerwalność.

Jeśli chodzi o istotne cele małżeństwa, to w doktrynie świadków Jehowy nie można dopatrzyć się znaczących różnic w kwestii dobra małżonków, występują one natomiast w przypadku dobra potomstwa. Wcześniej stwierdzono, że chociaż świadkowie Jehowy nie zalecają, to jednak kategorycznie nie zabraniają stosowania środków antykoncepcyjnych. Może się zatem zdarzyć,

⁵⁰ Por. tenże, *Małżeństwa katolików łacińskich z niekatolikami w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*, „Studia Płockie” 1986, nr 14, s. 78; T. Jakubiak, *Prawno-liturgiczne aspekty zawierania małżeństw z osobami, które formalnym aktem wystąpiły z Kościoła*, w: *Kanoniczno-liturgiczne aspekty zawierania małżeństw mieszanych i im podobnych*, red. U. Nowicka, Warszawa 2014, s. 63–64; M. Kędracka, *Ewolucja kodeksowych uregulowań dotyczących duszpasterskiej opieki nad małżeństwami mieszanymi*, „Kościół i Prawo” 2018, nr 2, s. 118; G. Dzierżon, *Ewolucja doktryny oraz dyscypliny dotyczących przeszkody różności religii w kanonicznym porządku prawnym*, Warszawa 2008, s. 309–332.

⁵¹ Szerzej na ten temat zob. J. Krajczyński, *Postanowienie wystąpienia o rozwód cywilny a pozytywna intencja zerwania węzła małżeńskiego*, „Ius Matrimoniale” 2000, t. 11, nr 5, s. 123–137.

iż członek tej wspólnoty, pragnąc zawrzeć małżeństwo z katolikiem, będzie zamierzał stosować je trwale, nie chcąc dopuścić do zrodzenia potomstwa, tym samym je wykluczając. Przyjęcie takiej postawy byłoby symulacją częściową, przejawiającą się w trwałym wykluczeniu potomstwa, co w efekcie prowadziłoby do nieważności małżeństwa⁵².

Również za problematyczną należy uznać wizję odkładania zawarcia związku aż do nadejścia królestwa Bożego, co wiąże się z trwałym wykluczeniem zrodzenia potomstwa. Nie można mieć pewności, że świadek Jehowy nie będzie chciał tego uczynić. Podobnie jak w poprzednim kazusie, tak i tu nie można udzielić wymaganej prawem dyspensy (kan. 1086 § 2 KPK), a co za tym idzie, nie można dopuścić do zawarcia małżeństwa; małżeństwo natomiast zawarte byłoby nieważne ze względu na zaistniałą przeszkodę różnej religii (kan. 1086 §§ 1–3 KPK).

Zakończenie

Z przeprowadzonych analiz wynika, iż pozycja świadków Jehowy w kanonicznym porządku prawnym uległa zmianie po opublikowaniu 4 kwietnia 1966 roku przez Kongregację Nauki i Wiary deklaracji o nieważności chrztu udzielanego w tej wspólnotcie. Od tego dnia jej członkowie są postrzegani nie jako ochrzczeni, ale jako nieochrzczeni. W opracowaniu wykazano, iż ta zmiana rzutowała również na pozycję świadków Jehowy w odniesieniu do małżeństw mieszanych (kan. 1086 i 1125 KPK). W takiej sytuacji zawarcie małżeństwa przez członka Zboru z katolikiem obwarowane jest prawnie zrywającą przeszkodą różnej religii (kan. 1086 KPK). Z tego powodu na zawarcie małżeństwa katolik musi uzyskać dyspensę (kan. 1086 § 2 KPK). Z zapisu kan. 1086 § 2 KPK wynika, że jednym z warunków wydania reskryptu jest wypełnienie wymogów zawartych w kan. 1125 KPK. Do świadka Jehowy odnoszą się wyłącznie warunki określone w kan. 1125, n. 2–3 KPK. Nawiązując do tych zapisów, należy podkreślić, iż w przypadku małżeństw z nieochrzczoneymi trzeba do tych wymogów podejść bardziej restrykcyjnie ze względu na to, że strony zdecydowanie różni wyznanie, co z reguły powoduje poważne trudności w pozyciu małżeńskim.

Trzeba też podkreślić, że akceptacja wymogów określonych w kan. 1125, n. 3 KPK, zgodnie z doktryną katolicką, wynika z założenia, że poszczególne komponenty struktury prawnej małżeństwa wywodzą się z prawa naturalnego,

⁵² Por. L. Świto, *Exclusio boni prolis*, Olsztyn 2003, s. 82–83.

dlatego też prawodawca kościelny obliguje również stronę akatolicką do bezwzględnego wypełnienia warunków z nimi związanych.

Z rozważań zawartych w tym opracowaniu wynika, że doktryna o małżeństwie świadków Jehowy różni się od katolickiej w kilku istotnych kwestiach. Ze względu na obecność instytucji rozwodów zachodzi u nich możliwość wystąpienia mentalności prorozwodowej, a co za tym idzie, wykluczenia nierozdzielności małżeństwa (kan. 1101 § 2 KPK). Istotna dyferencja pojawia się też w spojrzeniu na stosowanie środków anykonceptyjnych oraz w specyficznej wizji oczekiwania na nadejście królestwa Bożego. W konfrontacji z doktryną katolicką w tym przypadku także może wystąpić wola symulowania. W sytuacji wyjawienia przez świadka Jehowy jego intencji niezgodnych z katolicką nauką o małżeństwie nie można dopuścić do zawarcia małżeństwa, a co za tym idzie, wydać dyspensy.

Wreszcie należy dodać, iż ze względu na dość wyraźne różnice doktrynalne w kilku kwestiach, mając na uwadze wymóg określony w kan. 1125, n. 2 KPK, nie można wykluczyć, iż świadek Jehowy będzie kategorycznie oponował przeciw zobowiązaniom strony katolickiej. Jeśli zatem przewiduje się, iż z powodu radykalizmu poglądów współzycie małżeńskie stron się nie powiedzie, to w takiej sytuacji także nie można zezwolić na zawarcie małżeństwa.

Bibliografia

Źródła

- Codex Iuris Canonici auctoritate Joannis Pauli PP. II promulgatus* – 25.01.1983, AAS 75 (1983), pars II, s. 1–317; tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego*. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984.
- Konferencja Episkopatu Polski, *Instrukcja o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim* (26 listopada 2019), <https://drive.google.com/file/d/1wThswscgcHj2tePTSOrAOLXS4GPYC5Yg/view> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu* (Biblia Tysiąclecia), wyd. 3, Poznań–Warszawa 1980.
- Sacra Congregatio pro Doctrina Fidei, *Rescriptum* – 4.04.1966, w: *Leges Ecclesiae*, red. X. Ochoa, Roma 1972, t. 3, s. 4969–4971.

Literatura

- Albisetti A., *Il matrimonio delle confessioni religiose di minoranza*, Milano 2013.
- Bagiński E., *Świadkowie Jehowy od wewnątrz*, Kraków 1999.
- Berkmann B.J., *Nichtchristen im Recht der katholischen Kirche*, t. 1, Wien 2017.

- Botting H.D., Botting G., *The Orwellian World of Jehovah's Witnesses*, Toronto Press 1984.
- Chojnacka G., *Małżeństwo i rodzina w etyce religijnej świadków Jehowy. Wizerunki ról rodzinnych*, „Roczniki Socjologii Rodziny” 2007, nr 18, s. 115–116.
- Chrzest a twoja więź z Bogiem*, „Czego naprawdę uczy Biblia?” 2013, nr 9, s. 182–183, <https://www.jw.org/pl/biblioteka/ksi%C4%85%C5%BCKi/czego-uczy-biblia/chrzest-a-twoja-wi%C4%99%C5%BA-z-bogiem/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Czy Bóg akceptuje poligamię? Odpowiedzi na pytania biblijne*, <https://www.jw.org/pl/nauki-biblijne/pytania/poligamia-pogl%C4%85d-biblijny/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Czy małżeństwo to po prostu umowa między dwojgiem ludzi?*, „Przebudźcie się!” 2013, nr 11, <https://www.jw.org/pl/biblioteka/czasopisma/g201311/role-w-ma%C5%82%C5%BCe%C5%84stwie/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Dąbrowski A., *Zawieranie małżeństw mieszanych pomiędzy wiernymi Kościoła rzymskokatolickiego i Kościoła polskokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej*, „Kościół i Prawo” 2018, nr 2, s. 99–111.
- Dlaczego każdy chrześcijanin powinien być ochrzczony?*, „Strażnica” 2012, nr 4, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/2012247> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Do Jehovah's Witnesses break up marriages?*, „The Watchtower” 2008, nr 11, <https://www.jw.org/en/library/magazines/wp20081101/Do-Jehovahs-Witnesses-Break-Up-Marriages/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Does the Bible permit divorce?*, <https://www.jw.org/en/bible-teachings/questions/divorce-bible-view/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Dzierżon G., *Ewolucja doktryny oraz dyscypliny dotyczących przeszkody różności religii w kanonicznym porządku prawnym*, Warszawa 2008.
- Dzierżon G., *Małżeństwa katolików z muzułmanami*, w: *Małżeństwo i rodzina w prawie kanonicznym i w prawie polskim*, red. J. Krukowski, M. Sitarz, J. Gręźlikowski, Lublin 2017, s. 125–142.
- Gärtner C., *Religion und Geschlechtsordnung*, Wiesbaden 2017.
- Góralski W., *Kościelne prawo małżeńskie*, Warszawa 2006.
- Góralski W., *Małżeństwa katolików łacińskich z niekatolikami w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*, „Studia Płockie” 1986, nr 14, s. 75–86.
- Is polygamy acceptable?*, <https://www.jw.org/en/bible-teachings/questions/polygamy-bible-view/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Jak budować silne i szczęśliwe małżeństwo*, „Strażnica” 2015, nr 1, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/2015042> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Jak rozwiązywać problemy małżeńskie*, „Strażnica” 2011, nr 2, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/2011082> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Jaki jest pogląd Świadków Jehowy na rozwód?*, <https://www.jw.org/pl/%C5%9Bwiadkowie-jehowy/faq/poglad-na-rozwod/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Jakubiak T., *Prawno-liturgiczne aspekty zawierania małżeństw z osobami, które formalnym aktem wystąpiły z Kościoła*, w: *Kanoniczno-liturgiczne aspekty zawierania małżeństw mieszanych i im podobnych*, red. U. Nowicka, Warszawa 2014, s. 41–67.

- Kern H., *Świadkowie Jehowy*, tłum. E. Obracaj, Bielsko-Biała 1995.
- Kędracka M., *Ewolucja kodeksowych uregulowań dotyczących duszpasterskiej opieki nad małżeństwami mieszanymi*, „Kościół i Prawo” 2018, nr 2, s. 113–124.
- Krajczyński J., *Postanowienie wystąpienia o rozwód cywilny a pozytywna intencja zerwania węzła małżeńskiego*, „Ius Matrimoniale” 2000, t. 11, nr 5, s. 123–137.
- Małżeństwo – patrz na nie jak Jehowa*, „Strażnica” 2016, nr 8, <https://www.jw.org/pl/biblioteka/czasopisma/straznica-do-studium-sierpien-2016/patrz-na-malzenstwo-jak-jehowa/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Małżeństwo niech będzie w poszanowaniu*, „Trwajcie w miłości Bożej” 2016, nr 6, <https://www.jw.org/pl/biblioteka/ksi%C4%85%C5%BCki/milosc-boza/malzenstwo-w-poszanowaniu/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Małżeństwo powinno być trwałym związkiem*, „Przebudźcie się!” 2002, nr 2, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/102002083> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Małżeństwo*, w: *Prowadzenie rozmów na podstawie Pism, Świadkowie Jehowy w Polsce* 1991, s. 159–165, Biblioteka Internetowa Strażnicy, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/1101989245> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Małżeństwo*, w: *Wnikliwe poznawanie Pism*, t. 1: *Aaron-Mazzarot*, Towarzystwo Strażnica 2006, s. 1247–1252, Biblioteka Internetowa Strażnicy, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/1200002912> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Małżeństwo – dar od kochającego Boga*, „Trwajcie w miłości Bożej” 2016, nr 6, <https://www.jw.org/pl/biblioteka/ksi%C4%85%C5%BCki/milosc-boza/malzenstwo-to-dar-od-boga/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Mądre rady dla par małżeńskich*, „Strażnica” 2005, nr 3, s. 15–20, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/2005164> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Pawłowicz Z., *Człowiek a Świadkowie Jehowy*, Gdańsk 1991.
- Recepta na udane małżeństwo*, w: *Twoja rodzina może być szczęśliwa*, „Strażnica” 2014, nr 3 <https://www.jw.org/pl/biblioteka/ksi%C4%85%C5%BCki/szcz%C4%99%C5%9Bliwa-rodzina/> (dostęp: 16 kwietnia 2020).
- Reynolds R., *Kim są Świadkowie Jehowy?*, tłum. H. Dymel-Trzebiatowska, Katowice 1994.
- Spoto A., *La dottrina dei Testimoni di Geova*, Milano 2014.
- Świto L., *Exclusio boni prolis*, Olsztyn 2003.
- Tajemnica szczęścia rodzinnego*, Towarzystwo Strażnica 2012.
- Uchan J., *Małżeństwo w nauczaniu świadków Jehowy: Bóg – twórcą małżeństwa*, „Studia Elckie” 2010, nr 12, s. 345–355.
- Wojnicz P., *Kościół katolicki wobec zagadnienia małżeństw mieszanych religijnie w kontekście migracji*, „Civitas et Lex” 2018, nr 1, s. 37–46.
- Zillmann R., *Zwischen Glaube und Familie: Religions verschiedene bei Jehovas*, Wiesbaden 2015.
- Znajdź radość w małżeństwie*, „Strażnica” 2008, nr 5, <https://wol.jw.org/pl/wol/d/r12/lp-p/2008202#h=6> (dostęp: 16 kwietnia 2020).

Streszczenie

Pozycja prawna świadka Jehowy w odniesieniu do małżeństwa mieszanego z katolikiem z perspektywy wymogów określonych w kan. 1086 § 2 i kan. 1125, n. 2–3 KPK

W opracowaniu autorka wykazała, iż w kanonicznym porządku prawnym pozycja świadków Jehowy w odniesieniu do małżeństw mieszanych uległa zmianie w wyniku decyzji ogłoszonej 4 kwietnia 1966 roku przez Kongregację Nauki i Wiary, dotyczącej nieważności chrztu. W efekcie zmienił się ich status, gdyż traktowani są jako nieochrzczeni. Autorka wykazała, że status ten wpływa na wypełnienie prawnych wymogów co do małżeństw mieszanych. W tym wypadku zawarcie małżeństwa z katolikiem obwarowane jest zrywającą przeszkodą różnej religii (kan. 1086 KPK). Stąd też na zawarcie małżeństwa konieczne jest uzyskanie dyspensy (kan. 1086 § 2 KPK). Dlatego też, zdaniem autorki, ze względu na istotne różnice wyznaniowe nupturientów należy podejść do kwestii wypełnienia wymogów określonych w kan. 1125, n. 2–3 KPK bardziej rygorystycznie.

Summary

The legal position of a Jehovah Witness practitioner with respect to mixed marriage with a Catholic from the perspective of the requirements of can. 1086 § 2, 1125, n. 2–3 KPK

In this paper, the author shows that in the canonical legal order, the position of Jehovah's Witness in relation to mixed marriages has changed as a result of the decision of the Congregation for Science and Faith, April 4, 1966, to invalidate their baptism. As a result, their status has changed because they are treated as unbaptized. The author has shown that this status affects the fulfilment of legal requirements for mixed marriages. In this case, a marriage with a Catholic is fortified by a breaking obstacle of religious diversity (can. 1086 KPK). Therefore it is necessary to obtain a dispensation for the marriage (can. 1086 § 2 of the KPK). For this reason, according to the author, due to the significant religious differences of nupturients, a more rigorous approach should be taken to the question of meeting the requirements set out in can. 1125, n. 2–3 KPK.